

Η πορεία προς την κοινωνία της πληροφορίας σε ευρωπαϊκό και ελληνικό επίπεδο και η εφαρμογή της στις βιβλιοθήκες

Βαρβάρα Γεωργοπούλου

Υπεύθυνη Αρχείου – Βιβλιοθήκης

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής της Ελλάδος (Ο.Κ.Ε.)

e-mail: lib@oke-esc.eu

Στις αρχές του 21^{ου} αιώνα ο όρος *Κοινωνία της Πληροφορίας (ΚτΠ)* αναδύεται μέσα από ένα σύνολο κοινωνικο-οικονομικών αλλαγών που επιταχύνουν το ρυθμό της τεχνολογικής προόδου, του εκσυγχρονισμού και της διαρθρωτικής προσαρμογής της οικονομίας. Η τεχνολογική διάσταση της ΚτΠ κατευθύνει την παραδοσιακή οικονομία σε μια νέα άυλη οικονομία βασισμένη στη γνώση, όπου οι τεχνολογίες των πληροφοριών και των επικοινωνιών (ΤΠΕ) προσθέτουν νέες δυνατότητες στη βελτίωση της συνθηκών εργασίας και της ποιότητας της ζωής των πολιτών.

Η συγκροτημένη πολιτική ανάπτυξης των δικτύων επικοινωνίας και πληροφορίας και η διάχυσή τους στο κοινωνικό σύνολο αναδεικνύουν τη γνώση σε μια από τις κύριες παραγωγικές δυνάμεις στη σύγχρονη κοινωνία. Οι ΤΠΕ, με το συνεχή και ταχύ ρυθμό που εξελίσσονται, εισάγουν σημαντικές κοινωνικές και οικονομικές αλλαγές σε παγκόσμια και εθνική κλίμακα και αποτελούν βασικά εργαλεία στη διαχείριση και ανάπτυξη μιας κοινωνίας βασισμένης στη γνώση.

Στο πλαίσιο μιας κοινωνίας της γνώσης ως θεμέλιου για τη δημιουργία του πλέον προωθημένου οικονομικού, κοινωνικού, τεχνολογικού και πολιτιστικού χώρου στον κόσμο, ο ρόλος της ψηφιακής βιβλιοθήκης αναδεικνύεται σε καθοριστικό παράγοντα για την οικοδόμηση της ΚτΠ.

Η ευρωπαϊκή πορεία της ΚτΠ

Οι νέες συνθήκες που επικράτησαν στο διεθνές επίπεδο, ως αποτέλεσμα της απελευθέρωσης των αγορών, δημιούργησαν στις ανεπτυγμένες ευρωπαϊκές οικονομίες την αναγκαιότητα σχεδιασμού ενός τολμηρού προγράμματος μεταρρυθμίσεων, ώστε να βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητα και να επιταχυνθεί η ανάπτυξη της ευρωπαϊκής οικονομίας στη βάση της γνώσης και της καινοτομίας. Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1990, οι Η.Π.Α. επενδύοντας σημαντικά σε νέες τεχνολογίες ξέφυγαν μπροστά με όρους πραγματικού κατά κεφαλήν ΑΕΠ και με όρους παραγωγικότητας σε σχέση με την ευρωπαϊκή αγορά. Προς την ίδια κατεύθυνση η συνεχής εξέλιξη στον τομέα των ΤΠΕ, σε συνδυασμό με την ταχεία ανάπτυξη νέων οικονομιών όπως της Κίνας ή της Ινδίας, έθεσε και συνεχίζει να θέτει την Ευρώπη ενώπιον νέων προκλήσεων και την υποχρεώνει στην κατάρτιση νέων στρατηγικών με στόχο την αύξηση της παραγωγικότητας και της ποιότητας.

Εν όψει των νέων τεχνολογικών εξελίξεων και των οικονομικών ευκαιριών που δημιουργούν, η Ευρώπη, επανεξετάζοντας το ρόλο του ανθρώπου στο νέο κοινωνικό γίνεσθαι, αναγνώρισε την ανάγκη υιοθέτησης μιας νέας στρατηγικής για τη μετάβαση στην ΚτΠ με στόχο τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και την προαγωγή μιας βιώσιμης ανάπτυξης.

Η ΚτΠ στο ευρωπαϊκό στρατηγικό στόχαστρο

Η έναρξη εφαρμογής της ευρωπαϊκής πολιτικής στο πεδίο της ΚτΠ συντελέστηκε το 1993, με τη Λευκή Βίβλο της Επιτροπής για την *Ανάπτυξη, την ανταγωνιστικότητα και την απασχόληση* [COM (93) 700], όπου υπογραμμίζονταν η σημασία που έχει η ΚτΠ για τη μελλοντική οικονομική ανάπτυξη, την ανταγωνιστικότητα, τη δημιουργία θέσεων εργασίας και τη βελτίωση της ποιότητας της ζωής όλων των Ευρωπαίων.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών ^[1] (10-11/12/1993) υιοθέτησε πολιτικά τις κατευθύνσεις της Λευκής Βίβλου και ζήτησε περαιτέρω εξειδίκευση της στρατηγικής της Ε.Ε. Την έμπρακτη συνέχεια των αποφάσεων αυτών αποτέλεσε η έκθεση σχετικά με την *Ευρώπη και την παγκόσμια κοινωνία της πληροφορίας* (Bangemann report, 1994) η οποία εκπονήθηκε από την ομάδα υψηλού επιπέδου για την κοινωνία της πληροφορίας. Στην έκθεση που παρουσιάστηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κέρκυρας ^[2] 24-25/6/1994), διατυπώνονταν συστάσεις για τον τρόπο με τον οποίο η Ένωση θα μπορούσε να συμβάλει στην εγκαθίδρυση του ευνοϊκού κανονιστικού, τεχνολογικού και κοινωνικού πλαισίου για την ΚτΠ.

Η Επιτροπή ανταποκρινόμενη στην πρόσκληση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Κέρκυρας ανακοίνωσε πρόγραμμα δράσης [COM (94) 347], στο πλαίσιο της Λευκής Βίβλου και της έκθεσης Bangemann, με κύριους στόχους την επιτάχυνση του ρυθμού πλήρους απελευθέρωσης των υπηρεσιών και υποδομών στο χώρο των τηλεπικοινωνιών, την ενίσχυση και τον αναπροσανατολισμό των ερευνητικών προγραμμάτων ΤΠΕ και την ένταξη της νέας διάστασης της ΚτΠ σε όλες τις συναφείς κοινοτικές πολιτικές. Το 1996 εγκρίθηκε το αναθεωρημένο κείμενο του προγράμματος δράσης [COM (96) 395].

Η Στρατηγική της Λισσαβόνας στην υπηρεσία της ΚτΠ

Παρά την προσπάθεια αυτής της αρχικής φάσης, το 1999 είχε γίνει σαφές ότι χρειαζόταν να δοθεί νέα ώθηση στην πολιτική που εφαρμόζε η Ε.Ε. στα θέματα της ΚτΠ, ενώ ήταν απαραίτητος ο ευρύτερος συντονισμός των πολιτικών που εφαρμόζαν τα κράτη μέλη στον τομέα αυτό. Την αλήθεια αυτή αναγνώρισαν οι πολιτικοί ηγέτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όταν στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβόνας ^[3] (23-24/3/2001) έθεσαν ένα νέο στρατηγικό στόχο (*Στρατηγική της Λισσαβόνας*) για τη δεκαετία 2000 – 2010, τον οποίο έπρεπε η Ένωση να επιδιώξει: τη μετατροπή της Ένωσης, έως το 2010, σε μια ολοκληρωμένη «οικονομία της γνώσης». Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, στόχος είναι να γίνει η Ευρώπη «...η πιο ανταγωνιστική και βασιζόμενη στη γνώση οικονομία ανά την υφήλιο, ικανή να εξασφαλίσει βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη, περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας και μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή».

Για την επίτευξη αυτού του στόχου ορίστηκαν δύο βασικοί τομείς δράσεις:

- α) η προετοιμασία της μετάβασης σε μια ανταγωνιστική οικονομία βασισμένη στη γνώση,
- β) ο εκσυγχρονισμός του ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου μέσω της επένδυσης στον άνθρωπο και της οικοδόμησης ενός ενεργού κράτους πρόνοιας.

Με τη Στρατηγική της Λισσαβόνας η Ευρώπη επιβεβαίωσε τη βούλησή της να υπερβεί τα θεσμικά αδιέξοδα και να δώσει νέα ώθηση στην εξελικτική της πορεία μεταβαίνοντας σε μια οικονομία βασισμένη στη γνώση, με σκοπό να διασφαλίσει τη βιώσιμη ανάπτυξη μέσω καλύτερων πολιτικών για μια ΚτΠ ανοιχτή σε όλους.

e-Europe

Αναπόσπαστο μέρος του (α) τομέα δράσης της Στρατηγικής της Λισσαβόνας αποτέλεσε η πρωτοβουλία *e-Europe* [COM (99) 687], ένα φιλόδοξο πρόγραμμα με σκοπό την ανάπτυξη της ψηφιακής οικονομίας στον ευρωπαϊκό χώρο.

Για την επίτευξη των στόχων του e-Europe, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Φέιρα ^[4] (19-20/6/2000) ενέκρινε το Σχέδιο Δράσης e-Europe 2002 ^[5] (*e-Europe 2002: Κοινωνία πληροφοριών για όλους*) που ήταν κυρίως εστιασμένο στην επέκταση των δυνατοτήτων σύνδεσης στο Διαδίκτυο στην Ευρώπη. Συγκεκριμένα στο e-Europe 2002 προσδιορίστηκαν οι απαιτούμενες δράσεις για: α) ένα φθηνότερο, ταχύτερο και ασφαλές Διαδίκτυο, β) την ανάπτυξη δεξιοτήτων για την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών και γ) την τόνωση της χρήσης του Διαδικτύου.

Η επόμενη φάση της ανάπτυξης της ΚτΠ στην Ευρώπη εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Σεβίλλης ^[6] (21-22/6/2002) με τη μορφή του Σχεδίου Δράσης *e-Europe 2005* ^[7] (*e-Europe 2005: μια Κοινωνία της Πληροφορίας για όλους*). Σκοπός του νέου Σχεδίου Δράσης ήταν να τονώσει την προσφορά υπηρεσιών, εφαρμογών και περιεχομένου, επιταχύνοντας παράλληλα την ανάπτυξη ασφαλούς ευρυζωνικής πρόσβασης στο Διαδίκτυο. Οι κύριες προτεινόμενες στα κράτη μέλη δράσεις συνδέονταν με: α) τον εκσυγχρονισμό των δημοσίων υπηρεσιών όπως η ηλεκτρονική διακυβέρνηση (e-government), η ηλεκτρονική μάθηση (e-learning), οι ηλεκτρονικές υπηρεσίες υγείας (e-health), β) την ανάπτυξη του ηλεκτρονικού εμπορίου (e-business), γ) την ασφαλή υποδομή για τις νέες τεχνολογίες, δ) την ευρεία διαθεσιμότητα ευρυζωνικής πρόσβασης και ε) τη συγκριτική αξιολόγηση (benchmarking).

Εν τούτοις το 2005, πέντε χρόνια μετά την έναρξη της εφαρμογής της Στρατηγικής της Λισσαβόνας, η έκθεση της ομάδας υψηλού επιπέδου υπό τον Wim Kok (Κοκ, 2004) διαπίστωσε σημαντική χρονική υστέρηση στην επίτευξη των στόχων και επισήμανε την ανάγκη επιτάχυνσης των μεταρρυθμίσεων. Ως εκ τούτου η αναθεώρηση της στρατηγικής της Λισσαβόνας από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών ^[8] (22-23/3/2005) αποτέλεσε επιτακτική ανάγκη ώστε να δοθεί νέα ώθηση στην ανάληψη νέων κοινοτικών πρωτοβουλιών και συντονισμένων πολιτικών και προτεραιοτήτων.

Στο πλαίσιο της ανανεωμένης εταιρικής σχέσης της Λισσαβόνας για την ανάπτυξη και την απασχόληση εγκαινιάστηκε το 2005 το νέο στρατηγικό σχέδιο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής *i2010* ^[9] [COM (2005) 229 τελικό]. Το νέο Σχέδιο Δράσης που διαδέχεται τα δύο προηγούμενα *e-Europe 2002* και *e-Europe 2005*, προωθεί μια ανοιχτή και ανταγωνιστική ψηφιακή οικονομία. Το *i2010* καθορίζει τις ευρωπαϊκές πολιτικές στους τομείς της κοινωνίας της πληροφορίας και των μέσων ενημέρωσης προτείνοντας τρεις στόχους προτεραιότητας: α) την ολοκλήρωση ενός ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου πληροφοριών, β) την ενίσχυση της καινοτομίας και των επενδύσεων στην έρευνα για τις ΤΠΕ και γ) την ολοκλήρωση της δημιουργίας μιας κοινωνίας της πληροφορίας και των μέσων ενημέρωσης με βάση την κοινωνική ένταξη. Στην υλοποίηση του Σχεδίου Δράσης *i2010* περιλαμβάνονται διάφορες πρωτοβουλίες όπως: το σχέδιο δράσης *e-government* (ηλεκτρονική δημόσια διοίκηση), η πρωτοβουλία *ψηφιακές βιβλιοθήκες*¹ και η πρωτοβουλία *e-accessibility* (ηλεκτρονική προσβασιμότητα ιδίως στα άτομα με αναπηρίες και στους ηλικιωμένους).

Η ελληνική στρατηγική για την Κοινωνία της Πληροφορίας

Στην πορεία για την ΚτΠ η Ελλάδα, για να μπορέσει να καρπωθεί τα οφέλη της τεχνολογικής εξέλιξης, πρέπει να αντιμετωπίσει αδυναμίες που εμποδίζουν τις επενδύσεις και τη δημιουργία νέων οικονομικών δραστηριοτήτων και να ξεπεράσει τις όποιες δυσλειτουργίες υπηρεσιών και μηχανισμών. Το ζητούμενο, επομένως, για την ελληνική οικονομία είναι να αξιοποιηθούν αποτελεσματικά οι νέες υποδομές για την εφαρμογή κατάλληλων διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων που θα στηρίζονται στη γνώση, στις καινοτομίες και στις σύγχρονες τεχνολογίες επικοινωνίας και πληροφορίας.

Η πορεία προς την ΚτΠ στην Ελλάδα προϋποθέτει διαχρονικές και αποτελεσματικές κυβερνητικές πολιτικές, νέες πρωτοβουλίες από τον ιδιωτικό τομέα, καθώς και την ενεργό συμμετοχή των πολιτών. Ο τεχνολογικός εκσυγχρονισμός της ελληνικής κοινωνίας θα αναδείξει την αναπτυξιακή και παραγωγική οικονομία της χώρας και θα αποτρέψει την περιθωριοποίηση από το ευρωπαϊκό αλλά και το παγκόσμιο γίγνεσθαι.

Στο πλαίσιο της πολιτικής της Ε.Ε. για την ΚτΠ η Ελλάδα έχει υιοθετήσει μια στρατηγική για τη βελτίωση της κατάστασης της χώρας μας, η οποία εκφράζεται μέσα από στρατηγικούς στόχους σε όλους τους τομείς που συνδιαμορφώνουν τις νέες συνθήκες όπως για παράδειγμα στη δημόσια διοίκηση, στην παιδεία, στην οικονομία, στην απασχόληση, στην υγεία. Απώτερος σκοπός είναι η διεύρυνση των αναπτυξιακών δυνατοτήτων της χώρας,

¹ Βλ. πιο κάτω *Ψηφιακή Βιβλιοθήκη*

δημιουργώντας νέες ευκαιρίες στην ανάπτυξη, στην ευημερία και στην ποιότητα ζωής των πολιτών.

Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης (Κ.Π.Σ.)

Στο πλαίσιο των περιφερειακών πολιτικών της Ε.Ε. η Ελλάδα συμφώνησε με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και υλοποίησε τρία διαδοχικά Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης [Α' Κ.Π.Σ. (1986-1993), Β' Κ.Π.Σ. (1994-1999) και Γ' Κ.Π.Σ. (2000-2006)], ενώ τώρα βρίσκεται σε εξέλιξη το τέταρτο αντίστοιχο Πρόγραμμα με την ονομασία Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (Ε.Σ.Π.Α.) 2007-2013².

Η ανάπτυξη των ΤΠΕ ως αυτοτελές πρόγραμμα υιοθετήθηκε στο Γ' Κ.Π.Σ. ως «Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Κοινωνία της Πληροφορίας»^[10] με κύριο στόχο την εφαρμογή των σημαντικότερων σημείων της «Λευκής Βίβλου»^[11] της ελληνικής κυβέρνησης (1999) με τίτλο «η Ελλάδα στην Κοινωνία της Πληροφορίας: Στρατηγική και Δράσεις»³ και παράλληλα την επίτευξη των στόχων που τέθηκαν στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας *e-Europe* και συγκεκριμένα του Σχεδίου Δράσης *e-Europe 2002*.

Το Ε.Π. ΚΤΠ παρουσιάζει δύο γενικούς στρατηγικούς στόχους:
i. *Εξυπηρέτηση του Πολίτη και Βελτίωση της Ποιότητας Ζωής*⁴.
ii. *Ανάπτυξη και Ανθρώπινο Δυναμικό*⁵.

Οι στόχοι αυτοί στηρίζονται σε τρεις βασικές αρχές:

- Καινοτομία και επιχειρηματικές πρωτοβουλίες: *“Η ΚΤΠ αναπτύσσεται στηριζόμενη στους μηχανισμούς της αγοράς και το θεσμικό πλαίσιο πρέπει να διευκολύνει τις νέες επιχειρηματικές πρωτοβουλίες και την καινοτομία.”*
- Δημοκρατία και ατομικές ελευθερίες: *“Η ΚΤΠ πρέπει να ενισχύει τις δημοκρατικές διαδικασίες και να διαφυλάσσει τα δικαιώματα των πολιτών.”*
- Ίσες ευκαιρίες και αλληλεγγύη: *“Η ΚΤΠ πρέπει να δίνει σε όλους τους πολίτες πρόσβαση στις ευκαιρίες, τη γνώση και τις αγορές που παρέχουν οι νέες τεχνολογίες και να είναι αλληλέγγυη σε όσους δεν καταφέρουν να ενταχθούν.”*

Η ελληνική μεταρρυθμιστική πολιτική στο πλαίσιο των στόχων της Λισσαβόνας

Η υλοποίηση της Στρατηγικής της Λισσαβόνας μέσω των εθνικών πολιτικών προϋποθέτει δράσεις που αποσκοπούν στη βιώσιμη ανάπτυξη, στην οικονομία της γνώσης, καθώς και στην ποιοτική και πλήρη απασχόληση. Παρ'ότι έχουν σημειωθεί θετικά αποτελέσματα από τις δράσεις που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο των εθνικών και ευρωπαϊκών πολιτικών, εντούτοις διαπιστώνεται ότι η μετεξέλιξη της ευρωπαϊκής οικονομίας σε πρωτοπόρο οικονομία της γνώσης προχωρεί με ιδιαίτερα αργούς ρυθμούς (Κοκ, 2004).

Η ενδιάμεση αξιολόγηση της Στρατηγικής της Λισσαβόνας ανέδειξε υστερήσεις σε πολλές χώρες, μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα, επειδή δεν υπήρξε η κατάλληλη προγραμματική προετοιμασία και δέσμευση. Έγινε σαφές ότι πρωταρχικό μέλημα της κυβερνητικής πολιτικής θα πρέπει να είναι η επιτάχυνση της πορείας σύγκλισης με τις λοιπές χώρες της Ε.Ε. και η συνεπής πορεία προσέγγισης των κύριων στόχων της Λισσαβόνας και συγκεκριμένα της πλήρους απασχόλησης και της βιώσιμης ανάπτυξης.

² Βλ. πιο κάτω *Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς 2007-2013*

³ Η «Λευκή Βίβλος» συντάχθηκε αρχικώς το 1999 και με διαδοχικές ενημερώσεις το 2000 και το 2002 σε επιμέρους σημεία.

⁴ Αφορά στη βελτίωση της ποιότητας της καθημερινής ζωής του πολίτη μέσα από παρεμβάσεις σε μια σειρά από κρίσιμους τομείς όπως η δημόσια διοίκηση, η υγεία, οι μεταφορές και το περιβάλλον.

⁵ Αφορά στη δημιουργία κατάλληλων συνθηκών για την ενίσχυση μιας διαδικασίας οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης, όπου η τεχνολογία και η γνώση θα αποτελούν τον κύριο μοχλό αύξησης της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας, των εισοδημάτων, της απασχόλησης και της ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού.

Στην κατεύθυνση της συστηματικής παρακολούθησης των εξελίξεων που σημειώνονται στην ελληνική οικονομία κατά τη διαδικασία προσέγγισης των στόχων της Λισσαβόνας, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Ελλάδος (Ο.Κ.Ε.)^[12] αποφάσισε τη δημιουργία ενός Παρατηρητηρίου^[13] για τη Στρατηγική της Λισσαβόνας, το οποίο πλαισιώνεται επιστημονικά από τα Ινστιτούτα των κοινωνικών εταιρών (ΙΝΕ/ΓΣΕΕ, ΙΟΒΕ, ΠΑΣΕΓΕΣ). Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του Παρατηρητηρίου η ελληνική οικονομία έχει επιτύχει μείωση του δημοσιονομικού ελλείμματος όπως επίσης και σημαντικές βελτιώσεις σε κρίσιμους τομείς για την ανταγωνιστικότητα.

Από τα συμπεράσματα⁶ της συστηματικής μελέτης του Παρατηρητηρίου όσον αφορά στην εξέλιξη του σημαντικού αριθμού δεικτών για την παρακολούθηση του Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων προκύπτει ότι θετικές εξελίξεις έχουν σημειωθεί κυρίως στους τομείς των δημόσιων οικονομικών, του εθνικού προϊόντος, της παραγωγικότητας της εργασίας και της επιχειρηματικότητας. Αντίθετα αρνητικές εξελίξεις παρουσιάζονται σε σημαντικούς τομείς προτεραιότητας της Λισσαβόνας όπως η έρευνα, η αγορά εργασίας, το περιβάλλον και το βιοτικό επίπεδο του πληθυσμού.

Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων

Οι νέες συνθήκες που επικράτησαν στο διεθνές επίπεδο ως αποτέλεσμα της απελευθέρωσης των αγορών δημιούργησαν την αναγκαιότητα στις ανεπτυγμένες ευρωπαϊκές οικονομίες για το σχεδιασμό ενός προγράμματος μεταρρυθμίσεων, ώστε να βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητα και να επιταχυνθεί η ανάπτυξη της ευρωπαϊκής οικονομίας στη βάση της γνώσης και της καινοτομίας.

Η αναθεώρηση της στρατηγικής της Λισσαβόνας συνοδεύθηκε α) από την επεξεργασία Ολοκληρωμένων Κατευθυντήριων Γραμμών (Ο.Κ.Γ.) [COM (2005) 141] που εξυπηρετούν συγκεκριμένους στόχους, και β) από την υποχρέωση των κρατών μελών να καταθέσουν Εθνικά Προγράμματα Μεταρρυθμίσεων (Ε.Π.Μ.), τα οποία εξειδικεύουν το περιεχόμενο των Ο.Κ.Γ. σε συγκεκριμένα μέτρα εθνικής πολιτικής και μπορούν να προσφέρουν κατευθύνσεις για την επίτευξη των στόχων της Λισσαβόνας.

Η Ελλάδα στο δικό της Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων επικεντρώνεται σε 8 τομείς: δημοσιονομικά, επιχειρηματικό περιβάλλον, κοινωνία της γνώσης, αγορές κεφαλαίου, περιβάλλον, περιφερειακή και κοινωνική συνοχή, δημόσια διοίκηση, απασχόληση και εκπαίδευση.

Σύμφωνα με το Ε.Π.Μ.⁷ τα μέτρα διάδοσης των νέων τεχνολογιών και στήριξης της χρήσης τους περιλαμβάνουν:

- τη λειτουργία ενιαίου πληροφορικού συστήματος για την κεντρική διαχείριση των κρατικών προμηθειών,
- τη μηχανογράφηση της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς,
- την ίδρυση Εθνικού Συμβουλίου Ηλεκτρονικού Εμπορίου,
- την ηλεκτρονική αναβάθμιση της δημόσιας διοίκησης,
- την ενίσχυση της προσπελασιμότητας των υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος (ανάπτυξη δικτύων μεταφορών, τηλεπικοινωνιών και ενέργειας).

Στην Έκθεση Εφαρμογής του Ε.Π.Μ. 2005-2008 για το 2007 η ανάπτυξη των θεμάτων της Κοινωνίας της Γνώσης γίνεται σε τρεις βασικές ενότητες:

- α. έρευνα και ανάπτυξη – καινοτομία,
- β. εκπαίδευση και Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών.
- γ. Ψηφιακή Στρατηγική⁸.

⁶ Δείκτες Παρακολούθησης του Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων 2005-2008. Αποτίμηση εξελίξεων, Ιούλιος 2007 (κείμενο Παρατηρητηρίου).

⁷ «Ο.Κ.Γ. 9: Διευκόλυνση της διάδοσης και της αποτελεσματικής χρήσης των ΤΠΕ και δόμηση μιας πλήρους ΚτΠ».

⁸ Βλ. πιο κάτω Ψηφιακή Στρατηγική

Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς 2007-2013 (ΕΣΠΑ)

Σύμφωνα με το ΕΣΠΑ η κύρια αναπτυξιακή επιλογή για την προώθηση της ψηφιακής σύγκλισης είναι η αξιοποίηση των ΤΠΕ προκειμένου να δημιουργηθεί μια ανοιχτή κοινωνία με περισσότερες ευκαιρίες για τους πολίτες και τις επιχειρήσεις, υψηλότερη παραγωγικότητα και καλύτερη ποιότητα ζωής.

Η στρατηγική στόχευση της Ελλάδας για την προγραμματική περίοδο 2007-2013 προσδιορίζεται στις ακόλουθες πέντε θεματικές προτεραιότητες:

- επένδυση στον παραγωγικό τομέα της οικονομίας,
- κοινωνία της γνώσης και καινοτομία,
- απασχόληση και κοινωνική συνοχή,
- θεσμικό περιβάλλον,
- ελκυστικότητα της Ελλάδας και των Περιφερειών, ως τόπο επενδύσεων, εργασίας και διαβίωσης.

Οι βασικοί στόχοι για την προγραμματική περίοδο 2007-2013 επικεντρώνονται: α) στην ψηφιακή σύγκλιση με επιμέρους δράσεις που εξυπηρετούν τη βελτίωση της παραγωγικότητας και της ποιότητας ζωής μέσω της χρήσης ΤΠΕ και νέων δεξιοτήτων, β) στη βελτίωση της διοικητικής ικανότητας της δημόσιας διοίκησης με επιμέρους ενέργειες, οι οποίες επιδιώκουν μια πολιτοκεντρική αποτελεσματική και ευέλικτη δημόσια διοίκηση.

Όσον αφορά στη θεματική προτεραιότητα του ΕΣΠΑ «Κοινωνία της γνώσης και καινοτομία», ο Γενικός Στόχος 6 «Η ψηφιακή σύγκλιση της χώρας με την ενσωμάτωση και τη συστηματική χρήση των ΤΠΕ στους τομείς κοινωνικής και οικονομικής δραστηριοποίησης» εξειδικεύεται στη βελτίωση α) της παραγωγικότητας μέσω της χρήσης των ΤΠΕ και β) της ποιότητας ζωής αξιοποιώντας τις ΤΠΕ

Ψηφιακή Στρατηγική

Το 2005 καταρτίστηκε από την Επιτροπή Πληροφορικής⁹, σύμφωνα με τη νέα ευρωπαϊκή πολιτική i2010 για τις ΤΠΕ και το σχέδιο δράσης *Jobs & Growth*^[14], μια ολοκληρωμένη *Ψηφιακή Στρατηγική*^[15] για τη χώρα, με στόχο την αντιμετώπιση των παρεμβάσεων για την πληροφορική και τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες σε όλο το εύρος της οικονομίας και της κοινωνίας. Η *Ψηφιακή Στρατηγική 2006-2013*¹⁰ αντικαθιστά τη *Λευκή Βίβλο* για την Κοινωνία της Πληροφορίας, ενισχύει το Ε.Π. ΚτΠ και παράλληλα απαντά στις προκλήσεις του ΕΣΠΑ 2007-2013.

Βασικό εργαλείο αυτής της στρατηγικής είναι οι ΤΠΕ και οι νέες δεξιότητες που συνδέονται με την παραγωγή και την αξιοποίηση της γνώσης, προκειμένου να επιτευχθεί ταχύτερα η συμμετοχή της Ελλάδας στις τεχνολογικές εξελίξεις.

Η ψηφιακή στρατηγική θέτει το ρόλο των νέων τεχνολογιών σε νέα βάση αποσκοπώντας στην πραγματοποίηση ενός «ψηφιακού άλματος» στην παραγωγικότητα και στην ποιότητα ζωής. Προκειμένου να υλοποιηθεί το «ψηφιακό άλμα» τίθενται έξι στόχοι:

- *στο πλαίσιο της βελτίωσης της παραγωγικότητας:*
 - η προώθηση χρήσης νέων τεχνολογιών στις επιχειρήσεις,
 - η παροχή ψηφιακών υπηρεσιών προς επιχειρήσεις – αναδιοργάνωση δημοσίου τομέα,
 - η ενίσχυση του κλάδου τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών στην οικονομία,
 - η προώθηση της επιχειρηματικότητας σε τομείς που αξιοποιούν νέες τεχνολογίες,

⁹ Η Επιτροπή Πληροφορικής αποτελεί το ανώτατο θεσμοθετημένο όργανο για την κατάρτιση της στρατηγικής και την ανάπτυξη της Πληροφορικής.

¹⁰ Το κείμενο της *Ψηφιακής Στρατηγικής 2006-2013* δόθηκε προς διαβούλευση από την Επιτροπή Πληροφορικής (από 12.07.2005 έως 30.11.2005) στη διαδικασία της οποίας ήταν επιθυμητή η συμμετοχή όσων επιχειρήσεων, ιδιωτών ή φορέων ενδιαφέρονταν να εκφράσουν τις απόψεις τους είτε μέσω ενός ερωτηματολογίου, είτε στο πλαίσιο των ημερίδων που διοργανώθηκαν.

➤ *στο πλαίσιο της βελτίωσης της ποιότητας ζωής:*

- η βελτίωση της καθημερινής ζωής μέσω αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών,
- η ανάπτυξη ψηφιακών υπηρεσιών εξυπηρέτησης του πολίτη.

Η υλοποίησή της πραγματοποιείται σε δύο χρονικούς ορίζοντες: i) στο βραχυπρόθεσμο (έως το 2008) και ii) στο μεσοπρόθεσμο (έως το 2013) και ολοκληρώνεται με ένα συνεκτικό σύστημα δεικτών¹¹, το οποίο προσδιορίζει με μετρήσιμο τρόπο την επίπτωση κάθε δράσης της.

Η Βιβλιοθήκη στην ΚτΠ

Στο πλαίσιο μιας κοινωνίας της γνώσης ως θεμέλιου για τη δημιουργία του πλέον προωθημένου οικονομικού, κοινωνικού, τεχνολογικού και πολιτιστικού χώρου στον κόσμο, η Βιβλιοθήκη αποτελεί έναν από τους πυλώνες στους οποίους θα στηρίζεται η ΚτΠ.

Ο 21^{ος} αιώνας και η πληροφορική τεχνολογία δίνουν την ευκαιρία να δημιουργηθεί μια «σύγχρονη βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας» που θα έχει τον παγκόσμιο πολιτιστικό πλούτο, χωρίς όμως να χρειάζεται κανείς να μετακινηθεί από τη χώρα του για να την επισκεφθεί και χωρίς να υπάρχει κίνδυνος καταστροφής της.

Η σύγχρονη βιβλιοθήκη, η βιβλιοθήκη στην οποία θα έχουν πρόσβαση όλοι οι πολίτες ανεξαρτήτως γεωγραφικών, χρονικών ή οικονομικών εμποδίων, καλείται να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην οργάνωση της πρόσβασης στη γνώση και στη διαμόρφωση ενός ευρωπαϊκού προτύπου της ΚτΠ που θα ανταποκρίνεται όχι μόνο στην οικονομική αλλά και στην κοινωνική διάσταση της τεχνολογικής εξέλιξης.

Με απώτερο στόχο να συνιστά η Βιβλιοθήκη αναπόσπαστο κομμάτι του διεθνοποιημένου ανταγωνιστικού περιβάλλοντος και όχι απλώς συνιστώσα του εκπαιδευτικού συστήματος, θα πρέπει να στραφούν οι προσπάθειες όλων των βιβλιοθηκών, των πανεπιστημιακών και των ερευνητικών κέντρων αλλά και των κάθε είδους, κρατικών και μη, αρχειακών ιδρυμάτων.

Προκλήσεις στη διοίκηση των Βιβλιοθηκών μέσω των ΤΠΕ

Η ενσωμάτωση των νέων μέσων ΤΠΕ και ο συνεπαγόμενος ανασχεδιασμός των διαδικασιών υπαγορεύουν την αλλαγή των δομών οργάνωσης και λειτουργίας και στις βιβλιοθήκες. Η ανάπτυξη νέων συστημάτων διοίκησης και λειτουργίας βασισμένων στα νέα τεχνολογικά δεδομένα δημιουργεί ένα κατάλληλο τεχνολογικό και οργανωτικό περιβάλλον, που επιτρέπει να ασκηθεί σύγχρονη, αποδοτική και αποτελεσματική διοίκηση.

Η αξιοποίηση του δυναμικού των ΤΠΕ προς την επίτευξη καλύτερης και αποτελεσματικότερης διοίκησης στις βιβλιοθήκες, που να είναι εγγύτερη προς τους χρήστες και να παρέχει χρήσιμες και ποιοτικές βιβλιοθηκονομικές υπηρεσίες, αποτελεί αναγκαία προτεραιότητα για την ενσωμάτωση και προσαρμογή των χρηστών στην ΚτΠ. Η εφαρμογή στις βιβλιοθήκες μιας ολοκληρωμένης πολιτικής για τη διαχείριση της τεχνολογίας έχει ως αποτέλεσμα τη βελτίωση του εργασιακού περιβάλλοντος, καλύτερες συνθήκες εργασίας, καθώς και καλύτερη διαχείριση και ανταλλαγή πληροφορίας.

Η προσαρμογή λοιπόν της διοίκησης μιας βιβλιοθήκης στις ψηφιακές υπηρεσίες επιφέρει:

- α) τον εκσυγχρονισμό της, από την άποψη της βελτίωσης της ποιότητας, της ευελιξίας και της απόδοσης των υπηρεσιών προς τους χρήστες, καθώς και της ικανοποίησης των χρηστών,
- β) την ανάπτυξη εσωτερικών διαύλων, ώστε να διαχέεται η πληροφορία σε όλα τα οργανωτικά επίπεδα μιας βιβλιοθήκης και να εξασφαλίζεται η πρόσβαση όλων στην πληροφορία και στη γνώση.

¹¹ Δείκτες-οφέλη σε όρους καθημερινότητας πολιτών και επιχειρήσεων και δείκτες-διείσδυσης της τεχνολογίας.

Επίσης με την αξιοποίηση των τεχνολογιών δίνεται η δυνατότητα για αποτελεσματικότερη συνεργασία μεταξύ των βιβλιοθηκών, έτσι ώστε, εκτός από την αναβάθμιση των προσφερόμενων υπηρεσιών, να αυξηθεί η ταχύτητα και να απλοποιηθούν ή να διευκολυνθούν οι διαδικασίες επικοινωνίας προς τρίτους.

Ψηφιακή Βιβλιοθήκη

Τον Απρίλη του 2005, έξι επικεφαλής κρατών και κυβερνήσεων με επιστολή τους προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ζήτησαν να ληφθούν τα απαραίτητα μέτρα για τη βελτίωση της πρόσβασης στον πολιτιστικό και επιστημονικό πλούτο της Ευρώπης μέσω της δημιουργίας μιας εικονικής ευρωπαϊκής βιβλιοθήκης. Η Επιτροπή χαιρέτησε την πρόταση και συνέβαλε στην επίτευξή της με την ανακοίνωσή της για τις *Ψηφιακές Βιβλιοθήκες* [COM (2005) 465] ως μέρος του Σχεδίου Δράσης i2010. Στόχος είναι να καταστούν οι ευρωπαϊκοί πόροι πληροφοριών ευκολότεροι και πλέον ενδιαφέροντες στη χρήση, σε επιγραμματικό περιβάλλον.

Σύμφωνα με την ανακοίνωση της Επιτροπής θα ακολουθηθούν τρεις κύριες γραμμές για την πραγματοποίηση του δυναμικού των ψηφιακών τεχνολογιών:

- επιγραμματική προσβασιμότητα,
- ψηφιακοποίηση αναλογικών συλλογών,
- διατήρηση και αποθήκευση για την αποφυγή της απώλειας πολύτιμου υλικού.

Σε πρώτη φάση η ψηφιακή βιβλιοθήκη θα διαθέσει κυρίως υλικό υπό μορφή κειμένων, ενώ σε μεταγενέστερη φάση, άλλα ιδρύματα (αρχαία, μουσεία) θα συμμετάσχουν επίσης, συμβάλλοντας με άλλους τύπους περιεχομένου όπως το οπτικοακουστικό υλικό.

Η σημασία της ψηφιακοποίησης της ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς αναγνωρίστηκε από την Επιτροπή στο σχέδιο δράσης e-Europe και έχουν ήδη αρχίσει εργασίες σε ευρωπαϊκό επίπεδο¹² (παρότι υφίστανται διάφορες προκλήσεις οικονομικού, οργανωτικού, τεχνικού και νομικού χαρακτήρα). Στόχος των ενεργειών αυτών είναι να καταστήσουν προσβασιμότερη την ευρωπαϊκή πολιτιστική κληρονομιά μέσω της χρήσης νέων τεχνολογιών.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή χαράσσοντας τους βασικούς άξονες για την ψηφιακή βιβλιοθήκη υπολογίζει ότι μέχρι το 2008 οι χρήστες της θα είναι σε θέση να πραγματοποιούν αναζητήσεις σε τουλάχιστον 2 εκατομμύρια¹³ ψηφιακά έργα (βιβλία, εικόνες, ηχητικά αρχεία κ.ά.), ενώ έως το 2010 η ευρωπαϊκή ψηφιακή βιβλιοθήκη υπολογίζεται ότι θα καλύπτει 6 εκατομμύρια ψηφιακά έργα, παρέχοντας πρόσβαση σε ψηφιακές συλλογές σειράς αρχείων, μουσείων, άλλων βιβλιοθηκών και πιθανώς εκδοτών.

Συμπεράσματα

Η πορεία προς την ψηφιακή βιβλιοθήκη δεν είναι μια εξέλιξη της οποίας η σημασία περιορίζεται απλώς στα στελέχη των βιβλιοθηκών και στους παραδοσιακούς χρήστες τους, αλλά εντάσσεται στη γενικότερη ευρωπαϊκή και εθνική μετάβαση προς την ΚτΠ, της οποίας τη μέχρι τώρα διαδρομή εξετάσαμε στο άρθρο αυτό και αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της.

Δεν νοείται ΚτΠ χωρίς άμεση ηλεκτρονική πρόσβαση σε όλο τον πνευματικό πλούτο που δημιούργησε και δημιουργεί η ανθρωπότητα. Η επίτευξη αυτού του στόχου δεν θα δώσει ώθηση μόνο στην ανάπτυξη και στην απασχόληση. Σε τελευταία ανάλυση θα

¹² Για παράδειγμα τα έργα:

- «EDL project» το οποίο παρέχει ενιαία πύλη στις συλλογές των εθνικών βιβλιοθηκών της Ευρώπης.
- «PRESTOPACE» που χρησιμοποιεί την ψηφιακοποίηση ως μέσο για τη διατήρηση αναλογικού υλικού.

¹³ Κατά το 2001 ο συνολικός αριθμός των βιβλίων και βιβλιοδετημένων περιοδικών στις ευρωπαϊκές βιβλιοθήκες ανερχόταν στα 2.533.893.879 αντίτυπα (International library statistics: Trends and Commentary based on the Libecon data, D. Fuegi and M. Jennings, 2004).

ουσιαστικοποιήσει τη δημοκρατία μας, καθώς θα επιτρέψει σε όλους τους πολίτες, για πρώτη φορά από τη γέννηση του πολιτισμού, να μετέχουν του παγκόσμιου μορφωτικού γίνεσθαι, να αποβάλουν τις φοβίες τους απέναντι στις εξελίξεις που φέρνει η τεχνολογία και η παγκοσμιοποίηση και να γίνουν ενεργοί πολίτες της χώρας τους αλλά και του παγκόσμιου χωριού.

Βιβλιογραφία

Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (2006), «Σχέδιο δράσης για τις ηλεκτρονικές διοικητικές υπηρεσίες στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας i2010: Επιτάχυνση της ηλεκτρονικής δημόσιας διοίκησης στην Ευρώπη προς όφελος όλων», *Γνωμοδότηση Ε.Ο.Κ.Ε.*, CESE 1581.

Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (2006), «Η στρατηγική i2010 – Ευρωπαϊκή κοινωνία της πληροφορίας για την ανάπτυξη και την απασχόληση», *Γνωμοδότηση Ε.Ο.Κ.Ε.*, CESE 415.

Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (2005), «Πολιτική απασχόλησης: ο ρόλος της ΕΟΚΕ μετά τη διεύρυνση στο πλαίσιο της διαδικασίας της Λισσαβόνας», *Γνωμοδότηση Ε.Ο.Κ.Ε.*, CESE 135.

Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (2001), «Ηλεκτρονική Ευρώπη 2002: Κοινωνία πληροφοριών για όλους – προσχέδιο δράσης», *Γνωμοδότηση Ε.Ο.Κ.Ε.*, CES 45.

Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (1998), «Η κοινωνία των πληροφοριών και η ανάπτυξη: ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης», *Γνωμοδότηση Ε.Ο.Κ.Ε.*, CES 112.

Μπώκος Γ. Δ. (2001), *Εισαγωγή στην Επιστήμη της Πληροφόρησης*. Αθήνα, Παπασωτηρίου.

Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Ελλάδος (2007), *Αξιολόγηση της Έκθεσης Εφαρμογής για το 2007 του Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων 2005-2008*, Παρατηρητήριο για τη Στρατηγική της Λισσαβόνας.

Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Ελλάδος (2007), «Πράσινη Βίβλος: εκσυγχρονισμός της εργατικής νομοθεσίας για την αντιμετώπιση των προκλήσεων του 21^{ου} αιώνα», *Γνώμη της Ο.Κ.Ε.*, αρ. 170.

Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Ελλάδος (2006), «Έκθεση Εφαρμογής για το 2006 του Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων 2005-2008», *Γνώμη της Ο.Κ.Ε.*, αρ. 161.

Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Ελλάδος (2006), «Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ) 2007-2013 – Δ' Κ.Π.Σ», *Γνώμη της Ο.Κ.Ε.*, αρ. 153.

Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Ελλάδος (2005), «Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων 2005-2008, στο πλαίσιο της Στρατηγικής της Λισσαβόνας», *Γνώμη της Ο.Κ.Ε.*, αρ. 140.

Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Ελλάδος (2005), «Στρατηγική της Λισσαβόνας: αναγκαιότητα ή επιλογή», (Πρακτικά Ημερίδας).

Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Ελλάδος (2005), «Τομείς προτεραιότητας ενόψει της ενδιάμεσης αξιολόγησης της Στρατηγικής της Λισσαβόνας το 2005», *Γνώμη της Ο.Κ.Ε.*, αρ. 129.

Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Ελλάδος (2004), «Κείμενο θέσεων της ΟΚΕ: Έκθεση της Ομάδας Υψηλού Επιπέδου υπό τον κ. Wim Kok», *Γνώμη της Ο.Κ.Ε.*, αρ. 124.

Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Ελλάδος (2004), «Η συμβολή της Στρατηγικής της Λισσαβόνας στο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Μοντέλο», *Γνώμη της Ο.Κ.Ε.*, αρ. 114.

Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Ελλάδος (2002), «Νέες γνώσεις – Νέες απασχολήσεις – Τα αποτελέσματα των νέων τεχνολογιών», *Γνώμη της Ο.Κ.Ε.*, αρ. 85.

Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Ελλάδος (2002), «Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Κοινωνία της Πληροφορίας» Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης – Κ.Π.Σ», *Γνώμη της Ο.Κ.Ε.*, αρ. 73.

Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Ελλάδος (1999), «Σχέδιο Ανάπτυξης 2000-2006», *Γνώμη της Ο.Κ.Ε.*, αρ. 36.

Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Ελλάδος (1999), «Συνοπτικό Σχέδιο Περιφερειακής Ανάπτυξης 2000-2006», *Γνώμη της Ο.Κ.Ε.*, αρ. 34.

Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (2002), *e-Europe 2005: Κοινωνία της πληροφορίας για όλους*, Βρυξέλλες.

Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (2000), *e-Europe 2002: Κοινωνία πληροφοριών για όλους*, Βρυξέλλες.

[Bangemann Report] (1994), "Report on Europe and the Global Information Society: Recommendations of the High-level Group on the Information Society to the Corfu European Council", *Bulletin of the European Union, supplement*, No.2 (follow up to the White Paper, commonly called the Bangemann Report).

Baron, X. (1993), «La gestion provisionnelle des emplois et des compétences en entreprise», *Les Cahiers Français*, no.262, juillet-septembre.

COM (1993) 700 *Ανάπτυξη, ανταγωνιστικότητα, απασχόληση: οι προκλήσεις και η αντιμετώπισή τους για τη μετάβαση στον 21^ο αιώνα – Λευκό Βιβλίο.*

COM (1994) 347 *Ο ευρωπαϊκός δρόμος προς την Κοινωνία της Πληροφορίας, ένα σχέδιο δράσης.*

COM (1996) 395 *Κοινωνία της Πληροφορίας: από την Κέρκυρα στο Δουβλίνο: οι διαφαινόμενες νέες προτεραιότητες.*

COM (1999) 687 τελικό *Σχέδιο Δράσης e-Europe: μια κοινωνία των πληροφοριών για όλους.*

COM (2003) 567 τελικό. *Ο ρόλος της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης για το μέλλον της Ευρώπης.*

COM (2005) 141 *Ολοκληρωμένες Κατευθυντήριες Γραμμές για την ανάπτυξη και την απασχόληση (2005-2008).*

COM (2005) 229 τελικό. *Η στρατηγική i2010 – Ευρωπαϊκή κοινωνία της πληροφορίας για την ανάπτυξη και την απασχόληση.*

COM (2005) 465 *i2010: Ψηφιακές Βιβλιοθήκες* [SEC (2005) 1194 και SEC (2005) 1195].

COM (2006) 173 τελικό. *Σχέδιο δράσης για τις ηλεκτρονικές διοικητικές υπηρεσίες στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας i2010: επιτάχυνση της ηλεκτρονικής δημόσιας διοίκησης στην Ευρώπη προς όφελος όλων.*

COM (2007) 56 τελικό. *Οι επιστημονικές πληροφορίες στην ψηφιακή εποχή: πρόσβαση, διάδοση και διαφύλαξη.*

Davilla, T., Epstein, M.J. & Shelton, R. (2005), *Making innovation work: how to manage it, measure it, and profit from it*, Wharton School Publishing, New Jersey.

Harvard Business Essentials (2003), *Managing creativity and innovation*, Harvard Business School Press. Boston.

Jones, O. & Tilley, F. (2003), *Competitive advantage in SMEs: organising for innovation and change*, John Wiley & Sons, Sussex.

Kok, Wim (2004), *Η αντιμετώπιση των προκλήσεων: η στρατηγική της Λισσαβώνας για την ανάπτυξη και την απασχόληση: έκθεση της ομάδας υψηλού επιπέδου υπό τον Wim Kok*, Νοέμβριος 2004, διαθέσιμο στο http://ec.europa.eu/growthandjobs/pdf/kok_report_el.pdf, ανακτήθηκε στις 23-12-2007.

ΣΧΕΤΙΚΟΙ ΙΣΤΟΤΟΠΟΙ

[1] Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Βρυξελλών (1993), διαθέσιμο στο <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=DOC/93/11&format=HTML&aged=1&language=EN&guiLanguage=fr>, ανακτήθηκε στις 10-12-2007.

[2] Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Κέρκυρας (1994), διαθέσιμο στο http://www.consiliium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/00150.EN4.htm, ανακτήθηκε στις 10-12-2007.

[3] Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Λισσαβώνας (2001), διαθέσιμο στο http://www.consiliium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/el/ec/00100-r1.gr0.htm, ανακτήθηκε στις 10-12-2007.

[4] Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Φέιρα (2000), διαθέσιμο στο http://www.consiliium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/el/ec/00200-r1.gr0.htm, ανακτήθηκε στις 10-12-2007.

[5] e-Europe 2002, διαθέσιμο στο http://ec.europa.eu/information_society/eeurope/2002/index_en.htm, ανακτήθηκε στις 10-12-2007.

[6] Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Σεβίλλης (2002), διαθέσιμο στο http://www.consiliium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/el/ec/72641.pdf, ανακτήθηκε στις 10-12-2007.

[7] e-Europe 2005, διαθέσιμο στο http://ec.europa.eu/information_society/eeurope/2005/index_en.htm, ανακτήθηκε στις 10-12-2007.

[8] Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Βρυξελλών (2005), διαθέσιμο στο http://europa.eu/european_council/conclusions/index_el.htm, ανακτήθηκε στις 10-12-2007.

[9] i2010, διαθέσιμο στο http://europa.eu.int/information_society/eeurope/i2010/index_en.htm, ανακτήθηκε στις 10-12-2007.

[10] Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Κοινωνία της Πληροφορίας, διαθέσιμο στο <http://www.infosociety.gr/infosoc/el-GR>, ανακτήθηκε στις 10-12-2007.

[11] Λευκή Βίβλος («Η Ελλάδα στην ΚτΠ»), διαθέσιμο στο <http://ru6.cti.gr/broadband/download/strathgikh.pdf>, ανακτήθηκε στις 10-12-2007.

[12] Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Ελλάδος (Ο.Κ.Ε.), διαθέσιμο στο <http://www.oke-esc.eu>, ανακτήθηκε στις 10-12-2007.

[13] Παρατηρητήριο για τη Στρατηγική της Λισσαβόνας, διαθέσιμο στο <http://www.oke-esc.eu/paratiritirio/paratiritirio.htm>, ανακτήθηκε στις 10-12-2007.

[14] Jobs & Growth, διαθέσιμο στο <http://ec.europa.eu/growthandjobs>, ανακτήθηκε στις 10-12-2007.

[15] Ψηφιακή Στρατηγική 2006-2013, διαθέσιμο στο http://www.infosociety.gr/digital_strategy, ανακτήθηκε στις 10-12-2007.